

Številka: 00105-97/2020/6
Datum: 14. 10. 2020

Odgovor na poslansko pobudo Zmaga Jelinčiča Plemenitega v zvezi z zahtevo za spremembo Kazenskega zakonika glede kaznivega dejanja zoper spolno nedotakljivost

Poslanec Zmago Jelinčič Plemeniti je 17. 9. 2020 na Vlado Republike Slovenije (v nadaljevanju Vlada) naslovil poslansko pobudo v zvezi z zahtevo za spremembo Kazenskega zakonika glede kaznivega dejanja zoper spolno nedotakljivost, na katero Vlada podaja odgovor.

Vlada uvodoma pojasnjuje, da so tako kazni kot varnostni ukrepi kazenske sankcije. Sodijo torej med sredstva, ki jih pravni red sprejema za to, da bi z njimi preprečeval nadaljnje izvrševanje kaznivih dejanj. Temelj za uporabo kazni in varnostnih ukrepov je izvršeno kaznivo dejanje. Temeljno načelo v sistemu kazenskih sankcij v slovenskem kazenskem pravu je načelo zakonitosti. Navedeno pomeni, da je za kaznivo dejanje je mogoče izreči samo tisto kazen in tiste varnostne ukrepe, ki jih je določil zakon v času, ko je bilo kaznivo dejanje izvršeno, in samo, če so izpolnjeni pogoji, ki jih za to določa zakon. Drugo načelo pa je načelo sorazmernosti, ki je vsebovano v institutu individualizacije kazenskih sankcij posamezniku in določa, da morata biti tako kazen kot tudi varnostni ukrep sorazmerna s težo kaznivega dejanja in storilčevo krivdo. Navedeno izhaja tudi iz temeljnega načela Ustave Republike Slovenije (Ustava RS)¹, ki v 2. členu določa, da je Republika Slovenija pravna država. Splošna zahteva pravne države pa je, da je dopustna samo takšna sankcija, ki je v sorazmerju s težo kršitve. Naloga države kot skupnosti je, da najde pravo ravnotežje med temeljnim namenom kazenskih sankcij, ki je v zagotovitvi varstva pred kaznivimi dejanji, in pravicami posameznika. Nenazadnje, skozi razvoj kazenskih sankcij se je v penološki stroki kot mednarodni standard uveljavilo tudi načelo humanosti pri izrekanju in izvrševanju kazenskih sankcij. Varstvo temeljnih načel pravne države, posebej varstvo človekovih pravic in načela zakonitosti pa je potrebno upoštevati tudi pri izrečenih varnostnih ukrepih.

Problematika osumljencev in storilcev kaznivih dejanj zoper spolno nedotakljivost zahteva obravnavo, ki ne obsega samo ukrepov s področja kazenskega prava. S kaznijo zapora, izrečeno v kazenskem postopku, ki je usmerjena na posameznega storilca, namreč dosežemo le njegovo začasno odstranitev iz družbe (*specialna prevencija*) in v določeni meri vplivamo tudi na druge ljudi, da ne bi izvrševali takšnih kaznivih dejanj (*generalna prevencija*). Kriminološke in druge raziskave pa kažejo, da je generalno preventivni vpliv visokih predpisanih in izrečenih zapornih kazni sorazmerno majhen. Zato je v teoriji že dolgo spoznano in dokazano dejstvo, da je kazniva dejanja bolje preprečevati kot kaznovati. Na obravnavanem področju je zato potrebna tako kazensko-pravna reakcija kot tudi ukrepi socialne politike - torej aktivno in usmerjeno delovanje predvsem na socialnem in izobraževalnem področju.

Ob osamosvojitvi 1991. leta v Sloveniji celovite kazenske zakonodaje še ni bilo, ampak se je ob obstoječem slovenskem kazenskem zakonu² še vedno uporabljal Kazenski zakon SFRJ na

¹ Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97 – UZS68, 66/00 – UZ80, 24/03 – UZ3a, 47, 68, 69/04 – UZ14, 69/04 – UZ43, 69/04 – UZ50, 68/06 – UZ121, 140, 143, 47/13 – UZ148, 47/13 – UZ90, 97, 99 in 75/16 – UZ70a.

² Uradni list SRS, št. 12/77, 19/84, 47/87, 33/89 in 5/90.

podlagi prvega odstavka 4. člena Ustavnega zakona za izvedbo temeljne listine o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije³. Ta nekdanji zvezni kazenski zakon že od začetka ni bil v celoti skladen s pravnim redom Republike Slovenije (npr. glede predpisovanja smrtne kazni, glede inkriminiranja pravice do odcepitve itd.), neskladnosti pa so se še poglobile s sprejetjem Ustave Republike Slovenije⁴.

Novi celoviti Kazenski zakonik (KZ)⁵ je pričel veljati 1. 1. 1995 in je bil zaradi potrebnega prenašanja sprejetega mednarodnega kazenskega prava v notranje kazensko pravo v posebnem delu dvakrat noveliran, in sicer je bil 31. 3. 1999 sprejet Zakon o spremembah in dopolnitvah kazenskega zakonika Republike Slovenije⁶ (KZ-A) in 30. 3. 2004 Zakon o spremembah in dopolnitvah kazenskega zakonika⁷ (KZ-B). S sprejetjem KZ-B so bile vnesene tudi spremembe na področju predpisanih kazni za kazniva dejanja zoper spolno nedotakljivost. Z navedenim zakonom so bili med drugim določeni strožji razponi predpisanih kazni zapora za kazniva dejanja iz poglavja kaznivih dejanj zoper spolno nedotakljivost.

Po vključitvi v Evropsko Unijo⁸ je Slovenija privolila v prilagajanje svojega pravnega reda evropskemu pravnemu redu. Dne 20. 5. 2008 je bil tako sprejet Kazenski zakonik (KZ-1)⁹, ki je začel veljati 1. 11. 2008 in je bil do danes sedemkrat noveliran. Novosti KZ-1 so bile predvsem v uskladitvi s pravom Evropske unije in mednarodnimi akti, glede enotnega urejanja kazenskoopravne materije.

Uvedba obvezne kemične kastracije kot enega izmed varnostnih ukrepov ni sprejemljiva z vidika 18. člena Ustave RS, ki ureja prepoved mučenja in določa, da nihče ne sme biti podvržen mučenju, nečloveškemu ali ponižujočemu kaznovanju ali ravnanju. Na človeku je prepovedano delati medicinske ali druge znanstvene poskuse brez njegove svobodne privolitve.

Ob tem Vlada še dodaja, da je tudi v Evropski konvenciji o človekovih pravicah v tretjem poglavju urejeno mučenje, nečloveško ali ponižujoče ravnanje ali kaznovanje, in sicer Konvencija določa, da se ne sme nikogar mučiti ali ponižujoče z njim ravnati ali ga kaznovati (3. člen Evropske konvencije o človekovih pravicah).

V zvezi s predlaganim varnostnim ukrepom, ki ga poslanec imenuje "kemična kastracija" Vlada pojasnjuje, da je en od dosežkov evropske teorije kazenskega materialnega prava, kakor tudi zgodovine kazenskega prava na sploh, postopno omejevanje golega in neposrednega nasilja oziroma represije; kamor v širšem pomenu sodi tudi odstop od tako imenovanega telesnega kaznovanja.

Po mnenju Vlade je veljavna kazenskoopravna ureditev tega področja v Sloveniji ustrezna, kazni, ki jih za storilce kaznivih dejanj zoper spolno nedotakljivost predvideva kazenski zakonik pa dovolj visoke in primerne.

Glede na navedeno je stališče Vlade ter Republike Slovenije, katero zavezujejo sprejeti in ratificirani mednarodni pravni akti, da ne podpira uvedbe kastracije ali drugih prisilnih oblik telesnega kaznovanja storilcev kaznivih dejanj.

³ Uradni list RS, št. 1-6/91-I, z dne 25.6.1991.

⁴ Uradni list RS, št. 33/91-I, z dne 28.12.1991.

⁵ Uradni list RS, št. 63/94 z dne 13. 10. 1994.

⁶ Uradni list RS, št. 23/99 z dne 8. 4. 1999.

⁷ Uradni list RS, št. 40/04 z dne 20. 4. 2004.

⁸ Slovenija je postala članica Evropske unije 1. maja 2004.

⁹ Uradni list RS, št. 55/08 z dne 4. 6. 2008.